

Sehî Bey'in Heşt Behişt Tezkiresinde Gazel Türü ile İlgili Yapılan Değerlendirmelerde Kullanılan Eleştirel Üslup

Gökçehan Aysel AĞAOĞLU*

Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Ankara

Özet

Tezkireler, şairlerin biyografilerine yer veren, onların sanatı hakkında görüşler sunan, şiirlerinden örnek beyitler veren eserler olarak bilinmektedir. Tezkirelerdeki eleştirilerden, tezkire yazarının bir şair ve onun şiirleri ya da herhangi bir edebi türe ilişkin görüşleri hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. 16. Yüzyıl tezkirelerinden Sehî Bey'in Heşt Behişt isimli eseri, bu bağlamda çalışmamızın merkezine alınmıştır. Edebiyatımızın her döneminde, divân şairlerinin en fazla eser verdikleri edebi tür gazel olmuştur. Bu yüzden, Heşt Behişt'te gazel ile ilgili olarak yapılan değerlendirmeler kaside, mesnevi, nesir, nazire, kıta, latife, tarih vb. türlere kıyasla çok büyük yer tutmaktadır.

Çalışmamızda, Sehî Bey'in eserine aldığı şairlerin gazelleri hakkındaki değerlendirmeler; hayal, mana ve özgünlük, gazeller arasındaki kıyaslamalar, şairlerin gazel türüne olan kabiliyeti ve gazel üstadı büyük şairlerle karşılaştırılması gibi başlıklar altında ve şiirin sanat değerine ait hususları gözetilerek ele alınmıştır. Böylelikle de Sehî Bey'in gazel türüne ait sanat zevki ve değerlendirmelerinde kullandığı eleştirel üslup tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sehî Bey, Heşt Behişt, Tezkire

Abstract

The Critical Style used in Sehî Bey's Heşt Behişt Tezkire on the evaluations about Ghazal Type Tazkirahs are books, which include poets' biographies, make explanation about their arts, give examples of beyits from their poems. We could learn tazkirah writer's views about a poet and his poems and about any kind of literary types from criticisms in tazkirahs. One of the 16.th century's tazkirahs, Sehî Bey's book, of which name is Heşt Behişt is the focal point of our study. In every period of our literature, ghazal has been a literary form in which divan poets gave work most. For this reason, evaluations about ghazal in Heşt Behişt, find more places when compared with other literary kinds such as odd, mathnawi, prose, nazire, kıta, latife, history etc. In our study, the evaluations about the ghazels which Sehî Bey includes in his work; imagination, significance and originality, comparison between the poet's ghazels, poet's abilities of ghazal writing and comparison of those ones with the leading poets specialized in Ghazal will be discussed, taking the points of the poem concerning its art value into consideration. Thus, Sehî Bey's art delight about ghazal and the critical style which he used in his evaluations will be ascertained.

Key Words: Sehî Bey, Heşt Behişt, Tazkirah

Heşt Behişt, Türk edebiyatının Osmanlı sahasında yazılmış ilk tezkiresidir. 1538 yılında Kanunî Sultan Süleyman'a takdim edilmiştir. Bu tezkirede şairler, *Alî Şîr Nevâî*'nin Mecâlisü'n-nefâis'inde olduğu gibi sekiz tabakaya ayrılarak incelenmiştir. Bu yüzden, eserin adı sekiz cennet anlamına gelen Heşt Behişt'tir. Heşt Behişt'in ilk tabakası sadece Kanunî Sultan Süleyman'a ayrılmış olup, ikinci tabakasında II. Murad'dan itibaren Kanunî devrine kadar şiir yazan padişahlar ve şehzadeler ele alınmıştır. Eserin üçüncü tabakasında şair devlet adamları, dördüncüsünde şair ulemalar, beşincisinde Sehî Bey'in devrinden önce yaşamış şairler; altıncısında Sehî Bey'den bir önceki kuşağın şairleri, yedincisinde Sehî Bey'in çağdaşı olan şairler ve devrin iki kadın şairi Zeynep Hatun ve Mihrî Hatun, sekizinci tabakasında ise yeni nesil şairler yer almıştır.¹

Sehî Bey Heşt Behişt'le Osmanlı sahası edebiyatında tezkirecilik geleneğini başlatmıştır. Dönemin genç şairlerine eserinde yer vererek onları edebiyat dünyasına kazandırmıştır. Bugün elimizde bulunmayan kimi eserlerin varlığından da Heşt Behişt vasıtasıyla haberdar olabilmekteyiz. Keza Sehî Bey'den önceki dönemlere ait pek çok şairden ve eserden ilk kez bu tezkirede bahsedilmiştir. Örneğin; Ahmedî'nin Cemşid ü Hurşid mesnevisini edebiyat dünyasına bu eser tanıtmıştır. Heşt Behişt'in en önemli özelliklerinden biri de "*Anadolu sahasında yeni bir edebî türün çıkışını açmış olmasıdır. Osmanlı coğrafyasında yetişen şairlerin bir çerçevesini ilk defa o çizmiştir*" (İsen 1998: 26).

Tezkirelerde şairlerin sadece biyografilerine değil aynı zamanda onların edebi kişiliklerine ve eserlerine de yer verilmiş, bazı beyitlerinden örnekler aktarılmıştır. Şairlerin en fazla eser verdikleri nazım şekli gazel olmuştur. Bu nedenle

1. Heşt Behişt hakkında daha ayrıntılı bilgi için, bkz:

TOLASA, Harun (2002) *Sehî, Latîfî, Aşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, Ankara: Akçağ Yayınevi
IŞIK, Semra (1967) *Sehî Tezkiresi ve İndeksi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi, Türkoloji Bölümü Lisans Tezi

İSEN, Mustafa (1998) *Sehî Bey Tezkiresi Heşt-Behişt*, Ankara: Akçağ Yayınları

AKÜN, Ömer Faruk (1988) "*Sehî Bey*", *İslam Ansiklopedisi*, C.10, Ankara, s. 316-320.

tezkire yazarlarının, şairlerin sanatına ilişkin yaptıkları değerlendirmelerinde gazeller üzerinde önemle durdukları görülmüştür. Heşt Behişt'te gazeller ile ilgili yapılan değerlendirmeler, kaside, mesnevî ve diğer nazım şekillerine kıyasla daha fazla olmuştur.

Çalışmamızda Heşt Behişt'in Günay Kut (*The Tezkire of Sehî Bey, Sources of Oriental Language & Literatures Turkish Sources V, Harvard University*) tarafından 1978 yılında tenkitli metin olarak yayımlanan nüshası esas alınmıştır.

Bildirimizde Sehî Bey'in bu konudaki görüşleri ve tespitleri; **hayal, mana ve özgünlük, gazeller arası kıyaslama, şairin gazel türüne olan kabiliyeti ve "gazelin sanat ve edebiyat değeri"** (Tolasa 2002: 331) olmak üzere beş başlık altında tasnif edilerek incelenmiştir.

Hayâl

Şiir, Sehî Bey'e göre okuyucuda bir takım hayaller canlandırılmalıdır. Bu fikir doğrultusunda eserde, "hayâl-engîz" sözcüğü gazellerdeki hayal unsurunu değerlendirirken kullanılmıştır. Aşağıdaki örneklerle Sehî Bey'in değerlendirmeleri daha iyi anlaşılacaktır:

• **Mevlânâ Kadîrî:** Üslûb-ı hayâle ihtisâs gösterüb *hayâl-engîz* garrâ ve bî-bedel ra'nâ gazelliyâtı ve nefis ebyâtı var. (240. sayfa) (*Hayal uyandıran*)

• **Mevlânâ Nikâbî:** Gazelliyâtı bî-bedel *hayâl-engîz* (292. sayfa) (*Hayal uyandıran*)

• **Kâtîb Şevkî Çelebi:** Emsâl âmiş güzel gazelleri ve *hayâl-engîz* matlâ'ları çokdur. (220. sayfa) (*Hayal uyandıran*)

• **Mevlânâ Sadrî:** Egerçi *hayâl-engîz* ve bî-bedel ra'nâ ve müntehâ gazelleri var. (234. sayfa) (*Hayal uyandıran*)

Örneklerden anlaşılacağı üzere; Sehî Bey, şairlerin "hayal uyandıran" gazellerini, "garra", "bî-bedel", "ra'nâ", "güzel", "müntehâ" sıfatlarını ardarda kullanarak övmüş ve şiirde hayal unsurlarının olmasına önem verdiğini ifade etmiştir.

Mânâ ve Özgünlük

Heşt Behişt'te gazellerin sahip oldukları özgün manalara ilişkin değerlendirmeler incelememizde bu başlık altında verilmiştir. Tezkirede geçen ve özgün anlamlara sahip olan diğer nazım şekilleri için kullanılan "hassa ma'ânî" ifadesi, gazel türündeki eserlerden bahsedilirken de kullanılmıştır. Bu başlık altında topladığımız değerlendirmeler şu şekildedir:

• **Hayâlî:** Didüğü gazelliyâtda niçe *hâssâ ma'ânî*ler bulup çok tasrifat itmişdür. Gazelde kendünün *tarz-ı hâssâ* vardır. (294. sayfa) (*Özgün mana, has tarz*)

• **Ahmed-i Da'î:** Kendü ihtirâsından bu gazel anundur. *Bu tarzda Vilâyet-i Rûm'da kimse şiir dememiştir*. (178. sayfa) (*Bu tarzda Anadolu'da kimse şiir dememiştir*)

• **Molla Zâtî:** Gazelliyâtında *hâssâ ma'ânî*leri ve kimse eş'ârına irâd olmadık emsâli çokdur. (265. sayfa) (*Özgün mana*)

Heşt Behişt'te şairlerin gazelleri özgün anlamları bakımından incelenirken başka bir şairle ya da o şairin başka şiirleriyle bir kıyaslama yapılmadığı anlaşılmaktadır. Sehî Bey'in, gazellerini özgün bulduğu şairler Hayâlî, Zâtî, Ahmed-i Da'î gibi önemli şairlerdir.

Kıyaslama

Heşt Behişt'te şairler ve eserleri bir başka şair veya eserin ismi zikredilmeden karşılaştırılmıştır. Sehî Bey, istisna olarak, Nişancı Mustafa Çelebi'nin gazellerindeki hayallere,

Hüsrev-i Dehlevî ve Hoca Hâfız-ı Şîrâzî'nin erişemeyeceğini söylemiştir. Bu değerlendirmelerde aşağıdaki sıfatlar kullanılmıştır:

• **Mevlânâ Amrî:** Tarz-ı gazelde *bî-mesel* (223. sayfa) (*Benzersiz*)

• **Nişancı Mustafa Çelebi:** Hüsrev-i Dehlevî ve Hoca Hâfız-ı Şîrâzî dahi gazeliyatının asla hayâline irmeye (137. sayfa)

• **Mevlânâ Kemâl:** Tarz-ı gazelde ve tarikâ-yi meselde *ser-âmed hoş-tâb' bî-mânend* şâirdür. (217. sayfa) (*Önde gelen*)

• **Mevlânâ Abdülvehhâb Çelebi:** *Ser-âmed* ra'nâ gazelliyâtı ve müntehâ bî bedel ebyâtı çokdur. (134. sayfa) (*Önde gelen*)

Sehî Bey, yukarıda verdiğimiz Nişancı Mustafa Çelebi örneği haricinde, bu şairlerin gazellerini hangi yönden diğer gazellerle kıyasladığını belirtmemiş, değerlendirmelerinde "ser-âmed", "bî-mesel" sıfatlarıyla genel anlamda üstün tutmuştur.

Şâirin Gazel Türünde Sanat Gücü

Sehî Bey'in, Heşt Behişt'te verdiği şairlerin, sanatlarındaki yeterliliklerini "mâhir" ve "kâdir" sıfatlarıyla açıklamayı tercih ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum altta verilen örneklerde de açıkça görülmektedir:

• **Mevlânâ Ahmed-i Da'î:** Mesnevî ve kasâid ve gazelliyât dimekte *mâhir* (177. sayfa) (*Mahir*)

• **Cemîlî:** Gazel gülünde *mâhir* şâirdür. (310. sayfa) (*Becerikli*)

• **Mevlânâ Yakînî:** Kasâid ve gazelliyâta *kâdir* (275. sayfa) (*Kadir*)

• **Nücûmî:** Gazelliyâtı pesendîde üslûb-ı gazelde *mâhir* (187. sayfa) (*Mahir*)

Gazelin Sanat ve Edebiyat Değeri

İncelememizde, bu başlık altında topladığımız değerlendirmelerde gazellerin, hayal, özgünlük, mana ve diğer gazeller karşısındaki üstünlükleri dışında kalan özelliklerine yer verilmiştir. Bu hususta verilecek çok sayıda örnek bulunmaktadır.

• **Mevlânâ Şîrâzî:** Sözi nâzik ve mevzûn ve eş'ârî mânend dürr-i meknûn elfâzî rûşen ve edâsî müstahsen hoş-âyende bî-bedel nazmı garrâ gazelleri *güzel* (179. sayfa) (*Güzel*)

• **Mevlânâ Hızır Bey:** Türkî gazelliyâtı ve müntehâ garrâ ebyâtı *bî-nihâyedür*. (148. sayfa) (*Sonsuz*)

• **Rahmî:** Tarz-ı gazelde *bî-bedel* güzel yigitdür. (299. sayfa) (*Bedelsiz*)

• **Mahvî:** Matlâ'ları *mestâne* (302. sayfa) (*Mestce*)

• **Revânî:** 'Âm-gîr ra'nâ gazelleri ve hoş-âyende *zîbâ* matlâ'ları var. (221. sayfa) (*Umuma yayılmış, güzel, gelişmiş, süslü*)

• **Mevlânâ Âhî:** Hoş-âyende *garrâ* gazelleri ve *mestâne ra'nâ* matlâ'ları var. (266. sayfa) (*Gelişigüzel, parlak, mestce, güzel*)

• **Mevlânâ Hâfız:** Matlâ'ları *mestâne* kimsedür. (307. sayfa) (*Mestce*)

• **Mevlânâ Hızır Bey:** Türkî gazelliyâtı ve müntehâ garrâ ebyâtı *bî nihâyedür*. (148. sayfa) (*Sonsuz*)

• **Safâyî:** Cevdet tâb' gâyetde garra kasîdeleri ve *ra'nâ* gazelleri nihâyetdedür. (205-206. sayfa) (*Güzel*)

- **Yahyâ: Rânâ** gazelleri var. (308. sayfa) (**Güzel gazelleri var**)
- **Mevlânâ Fikrî:** Hoş-tâb' gazelliyâtı **rindâne** ve eş'ârî nâzikane kimesnedür. (293. sayfa) (**Rindce**)
- **Mevlânâ Nikâbî:** Gazelliyâtı **bî-bedel** hayâl-engîz (292. sayfa) (**Bedelsiz**)
- **Sezâyî:** Gazelliyâtı **nefis** kimesnedür. (280. sayfa) (**Nefis**)
- **Mevlânâ Cemâlî:** Gazelliyâtı **pâk** (274. sayfa) (**Temiz**)
- **Mevlânâ Atâ:** Gazelliyâtı **hûb** ve nazmı mergûb kişidür. (273. sayfa) (**Güzel**)
- **Mevlânâ Makâmî:** **Zibâ ra'nâ** gazelliyâtı **hemvârdur**. (262. sayfa) (**Süslü, güzel, uygun**)
- **Mevlânâ Nasûhî:** Gazelliyâtı **nefis** (253. sayfa) (**Nefis**)
- **Cenâbî:** Gazelliyâtı **nefis** (248. sayfa) (**Nefis**)
- **Nücûmî:** Gazelliyâtı **pesendide** üslûb-ı gazelde mâhir ve sanâyi-i şiire kâdir kimesnedür. (187. sayfa) (**Beğenilmiş**)
- **Mevlânâ Zülâlî:** Gazelliyâtı **bî-bedel fasih fazil** (218. sayfa) (**Bedelsiz, fasih, faziletli**)
- **Mevlânâ Melihî:** Gazelliyâtı **dil-pezir** ve **rengîn** kimesnedür. (188-189. sayfa) (**Gönül alan, renkli**)
- **Sultan Mehmed Han:** Üslûb-ı gazelde **mümtâz** (98. sayfa) (**Seçkin**)
- **Mevlânâ Âhî:** Hoş-âyende **garrâ** gazelleri ve **müstesnâ ra'nâ** matlâları var. (266. sayfa) (**Gelişigüzel, parlak, kimseye benzemeyen güzel**)
- **Mevlânâ Kadîrî:** Üslûb-ı hayâle ihtisâs gösterüb hayâl-engîz **garrâ** ve **bî bedel ra'nâ** gazelliyâtı ve nefis ebyâtı var. (240. sayfa) (**Parlak, bedelsiz, güzel**)
- **Mevlânâ Gulâmî:** **Ra'nâ latif** gazelliyâtı nefis ebyâtı var. (239. sayfa) (**Güzel, nazik**)
- **Mevlânâ Sadrî:** Egerçi hayâl-engîz ve **bî-bedel ra'nâ** ve müntehâ gazelleri var. (234. sayfa) (**Bedelsiz, güzel**)
- **Mevlânâ Nihânî:** Nazmı şivedâr sözleri işvekârdur bu cihetden gazelliyâtı şîrin ve edâsı rengîndür. (228-229. sayfa) (**Şirin**)
- **Revânî:** Gazelliyâtı **bî-bedel** kimesnedür. (221. sayfa) (**Bedelsiz**)
- **Kâtîb Şevkî:** **Emsâl** âmiz güzel gazelleri ve hayâl-engîz matlâları çokdur. (220. sayfa) (**Atasözü söyleyen, güzel**)
- **Mevlânâ Vâsfi:** Gazelleri âşk âmiz (216. sayfa) (**Aşk söyleyen**)
- **Necâtî:** Tarz-ı gazelde **hûb** ve tarikâ-yi meselde mergûb hoş-âyende âşikâne gazelleri çok ve pesendide matlâlarına nihâyet yok. (213. sayfa) (**Güzel, gelişi güzel, aşıkca**)
- **Hayâtî:** Gazelliyâtı **latif** (201. sayfa) (**Nazik**)
- **Mevlânâ Âşkî:** Tarz-ı gazeli **hûb** ve üslûb-ı nazmı mergûb bilürdi. (198. sayfa) (**Güzel**)
- **Hoca Karâ Fakîh:** Türkî dilde sözleri ve **garrâ bî-bedel ra'nâ** gazelliyâtı var. (195. sayfa) (**Parlak, bedelsiz, güzel**)
- **Resmî:** Gazelliyâtı **pesendide** (256. sayfa) (**Beğenilmiş**)
- **Bâkî:** Gazelliyâtı **pesendide** mahbûb yigitdür. (300. sayfa) (**Beğenilmiş**)
- **Baba Nedîmî:** Tarz-ı gazelde **mergûb** (188. sayfa) (**Rağbet edilen**)
- **Mevlânâ Nizâmî:** Gazelliyâtı **nefis** (194. sayfa) (**Nefis**)
- **Mevlânâ Hassan:** Gazelde **bî-bedel** (183. sayfa) (**Bedelsiz**)
- **Mevlânâ Kutbî Çelebi:** **Garrâ** gazelliyâtı var. (153. sayfa) (**Parlak**)

- **İdrîs Bey:** Gazelliyâtı **garrâ** (143. sayfa) (**Parlak**)
- **Mevlânâ Hassan:** **Garrâ** ümmütâha gazelliyâtı artukdur. (183. sayfa) (**Parlak**)

SONUÇ

Araştırmacı kimliğinin yanı sıra şair de olan Sehî Bey, kendi edebi görüşünü ve estetik anlayışını, tezkiresinde şairler ve edebi türler hakkında yazdığı değerlendirmelerde göstermiştir. Sehî Bey, ne şairlere ne de eserlerine yönelik hiçbir olumsuz değerlendirmede bulunmamıştır. Yazar, beğendiği şair ya da şiirleri artarda sıfatlar kullanarak övmüş, beğenmediklerini ise ya sadece “güzel” ya da sadece “hûb” diye niteleyerek geçiştirmiştir. Ayrıca, devlet görevinde bulunan şairler de, şiire yeni başlamış şairler de aynı sıfatlarla ve söz gruplarıyla övülmüştür. Sehî Bey’in bu tutumuyla genç şairlerin heveslerini kırmak istemediği düşünülmektedir. Eser bu yönüyle, içerdiği biyografik bilgilerin yanı sıra şairlere bir şairin ve şiirlerinin nasıl olması konusundaki değerlendirmelerle örnek oluşturması bakımından da önemlidir.

Heşt Behişt'te hacmen en fazla yer kaplayan bölüm gazeller olduğu için burada eserin bütününe kıyasla daha çok sıfat kullanıldığı görülmektedir. Tezkirenin, çalışmamıza konu olan bölümünde kullanılan sıfatların tamamı ve sayıları şu şekildedir:

“Ra'nâ” (10), “bî-bedel” (8), “garrâ” (6), “nefis” (5), “hayâl-engîz” (4), “pesendide” (4), “mâhir” (3), “hoş-âyende” (3), “mestâne” (3), “hûb” (3), “güzel” (2), “hassa ma'ânî” (2), “kadîr” (2), “latîf” (2), “zibâ” (2), “ser-âmed” (2), “tarz-ı hassâ” (1), “dil-pezir” (1), “rengîn” (1), “bî-mesel” (1), “fasîh” (1), “fazil” (1), “mümtâz” (1), “şîrin” (1), “am-gîr” (1), “aşk-âmiz” (1), “âşikâne” (1), “bî-nihâye” (1), “rindâne” (1), “pak” (1), “hem-vâr” (1)”

Heşt Behişt'ten belirttiğimiz başlıklar altında sıraladığımız örnekler doğrultusunda Sehî Bey'in sanat zevki ve gazel hakkındaki görüşlerini öğrenmiş bulunmaktayız. Sehî Bey'e göre bir gazel; okuyucusunda hayaller uyandırabilmeli, güzel, temiz, parlak, fasih, şirin olabilmelidir. Özgün manalara sahip olabilmeli; renkli, nazik ve akıcı bir üslupla yazılmalıdır.

KAYNAKÇA

- [1] Ahmet Vefik Paşa (2000) Lehçe-i Osmânî, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [2] AKÜN, Ömer Faruk (1988) “Sehî Bey”, İslam Ansiklopedisi, C.10, Ankara, s. 316-320.
- [3] IŞIK, Semra(1967) Sehi Tezkiresi ve İndeksi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi, Türkoloji Bölümü Lisans Tezi.
- [4] İSEN, Mustafa (1994) Kühü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı, Ankara: Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 93, Tezkireler Dizisi: 2
- [5] İSEN, Mustafa (1998) Sehî Bey Tezkiresi Heşt-Behişt, Ankara: Akçağ Yayınları.
- [6] İSEN, Mustafa –Filiz Kılıç-İsmail Hakkı Aksoyak-Aysun Erduran (2002) Şair Tezkireleri, Ankara: Grafiker Yayınları.
- [7] KILIÇ, Filiz (1998) XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler, Ankara: Akçağ Yayınları.

- [8] KILIÇ, Filiz-Ayşe Yıldız (2004) “Sehî, Lâtîfi ve Âşık Çelebi Tezkirelerinden Hareketle XVI. yy. Tezkirelerinde Bazı Üslûp Özellikleri”, V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 2004. Ankara, Türk Dil Kurumu, 2004. 1821-1854 ss.
- [9] KUT, Günay (1978), The Tezkire of Sehî Bey, Sources of Oriental Language& Literatures Turkish Sources V, Harvard University.
- [10] LEVENT, Agah Sırrı (1973) Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara.
- [11] MAZIOĞLU, Hasibe (1982) “Türk Edebiyatı, Eski,” C.32, Türk Ansiklopedisi, İstanbul, s.81-134.
- [12] SEHÎ BEY, Tezkire-i Sehî, (Haz. Mehmed Şükri), İstanbul: 1325
- [13] ŞENTÜRK, Ahmet Atilla-Ahmet Kartal (2004) Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- [14] TOLASA, Harun (2002) Sehî, Latîfi, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi, Ankara: Akçağ Yayınevi.